

- c) *Barátom a könyv*. Igen hosszú életű, sikeres pályázat volt, de ösztönző ereje egyre csökken. Kifáradni látszik...
- f) Tanítványaim kedvelik a *rejtvényeket*. A felnőtt is szívesen fejt. Ha évekig nem volt keresztrejtvény, az elmúlt évben már mást nem is találtunk. Pedig szívesen fejtenénk mellette más, alkotó jellegű vagy éppen nyelvi rejtvényeket...
- g) Évekkel ezelőtt Baka István új műfajt honosított meg gyermekirodalmunkban a *Beszélgetés arról, hogy szép-e a krumplipaprikás és hogy táltos-e a villanyvasaló?* c. elemző, beszélgetve meggyőző írásával. Verselemzés? A legjobb értelemben! Mint azóta nagyon kevés példa bizonyította: nehéz műfaj ez. A tanár is szívesen kapaszkodna hasonló szalmaszálba. De két éve volt már, hogy a Walesi bárdokról olvashattunk hasonlót. S most Szilágyi Ferenc *Ó, az i kelleme, ó az l dal-lama* c. munkáját faltam ilyen élvezettel. Ha teheti, kutasson a Kincskereső olyan versértők után, akik így tudnak a 10–14 évesekkel közösen szót, képet, verset fejteni! Nagy a hiány, még nagyobb a szükség...

Arányokról szoltam a bevezetőben. A Kincskeresőről is illik úgy beszélni, hogy túlzások nélkül lássuk szerepét, jelentőségét, de felelősségét is. Mert „monopol” helyzetben lenni a legnagyobb felelősség. A versenytárs nélküli gyermeklapok helyzetének vizsgálata messze vezetne. A Kincskereső – szerencsére – 10 éves nagykorúsága alatt sosem élt vissza helyzetével. Jó, hogy őrzi erényeit, még jobb, hogy él a változtatás lehetőségével, a kifáradás ellen pedig keresi a megújulást.

Jó azt is tudni pedagógusként, hogy visszhangra várnak; véleményt (kritikát és elismerést) kérnek.

Ha hasznosítható javaslattal élhet a magyartanár, azt úgyis a Kincskereső érdeklében teszi.

Amit a szerkesztők a tanárnak adnak, azt irodalmi-művészeti tevékenységük során kapják vissza megsokszorozva! Azaz: kapják vissza az írók, költők, művészek... – bár most saját csapdámba esve mégis nagy szavakkal kezdek dobálózni. A pontot itt kell tehát kitennem.

BAKACSINÉ DR. GULYÁS MÁRIA
Szeged

A szülői értekezlet pedagógiai szerepe az általános iskolában

A szülői ház és az iskola közötti kapcsolattartás lehetőségének egyik formája a szülői értekezlet. A szülői értekezletek célja és feladata hogy „... a családlátogatók, az igazgatói és a nevelői fogadóórák tapasztalatait, a tanulók tanulmányi előmenetelében, szorgalmában, neveltségében a változásokat értékelje, elemezze, és ezek alapján meghatározza az iskola és a szülői ház együttes pedagógiai tennivalóit.” (Pedagógiai Lexikon IV. kötet. Főszerkesztő: Nagy Sándor, Akadémiai Kiadó, Bp., 1979. 215. p.)

A pedagógiai tennivalók végrehajtása gondos, alapos *tervező*munkát igényel a pedagógusoktól. E tervezőmunkában ahhoz, hogy a családi és iskolai nevelés tuda-

tossá és korszerűvé váljék, két lényeges követelményt emelünk ki: a *folymatosságot* és a *differenciáltságot*. Minden osztály számára nyolc éven keresztül megvalósítható pedagógiai programot célszerű kidolgozni, hogy a szülők megfelelően tájékozódhassanak az életkori sajátosságokról, a közösségi nevelés terén elért eredményekről és problémákról, a tanulásról, az értékelés módjáról, a pályaválasztás lehetőségeiről stb. Mindezen pedagógiai kérdések tárgyalásakor érvényesíteni kell a differenciáltságot: alsó- és felsőtagozatos szülőknek tartott információ minőségileg különböző. Vagy gondoljunk arra is, hogy a szülők életfelfogásban, műveltségben nem állnak azonos szinten.

Az osztály szülői értekezletek megtartásával kapcsolatos legjellemzőbb *bibának* tartjuk:

- a szülői értekezet csak a jegyek ismertetésére szorítkozik;
- nincs tervezés, a témaválasztás ad hoc jellegű;
- csak a kirívó esetek megtárgyalása a cél;
- egyéni problémák megbeszélése a többi szülő előtt történik;
- az osztályfőnök nem tud kapcsolatot teremteni a szülőkkel, a hangnem nem megfelelő. Milyen gyakran halljuk szülőktől a „Nem megyek el többet”! kijelentést. Gondoljunk arra, hogy közlésünk formája, stílusa hosszú időre befolyásolhatja a család egész hangulatát. Intim részletek, egyéni gondot okozó nehézségek megtárgyalására pedig a kedvező időpont és alkalom a fogadóóra és a családlátogatás.

A szülői értekezletek a nevelés ügyének fórumai, az őszinte, tartalmas és kölcsönös tájékoztatás szinterei kell, hogy legyenek. A szülők szeretik, ha beavatják őket az iskola, a nevelés gondjaiba, ha bevonjuk őket az eseményekben gazdag iskolai életbe, ily módon a közösséghez tartozónak érzik magukat, a követelményekben, az értékelésekben így lesz összhang.

Felvetődik a kérdés, ki tartsa a szülői értekezletet? Tarthatja az igazgató, osztályfőnök, meghívott előadó (jogász, orvos, pszichológus, pedagógus, de mindenkor az adott téma szakértője). A pedagógiai program megvalósításához szükséges a *jó előadó*, – aki időben megkapva a témát fel tud készülni az előadás megtartására – és a *jó szervezés*. Az iskolai szülői értekezet előkészítője az SZM választmánya, az osztály szülői értekezet előkészítője az SZM vezetősége.

Az általunk összeállított pedagógiai program a nevelési terv alapján, az osztályfőnöki órákhoz kapcsolódva készült, és 2-2 szülői értekezet anyagát tartalmazza. Arra nincs mód, hogy egy-egy előadást részletesen kifejtünk, inkább arra szorítkozunk, hogy felvetjük azokat a gondolatokat, amelyekről az adott téma kapcsán érdemes beszélni. (A helyi lehetőségekről, szokásokról azonban sohasem feledkezzünk meg.)

I. osztály

1. Óvodából első osztályos lesz

- Az iskolaérett gyermek teljesítménye és magatartása
- Az iskola életrendje, szokások, szabályok
- Hogyan segítse a szülői ház az iskola munkáját:
  - a tanuló napi időbeosztása, pihenése
  - gyermekük otthoni tanulásának segítése, ellenőrzése
  - átmenet biztosítása a játékos tevékenységtől a rendszeres foglalkozásokig
  - szabadidő megszervezése.

2. Játékból sobasem elég!

- A játék fejlődése, a játékcselkvés ismertető jegyei:
  - a játék örömet okoz
  - a játék a tanulás szolgálatában áll
  - a játéknak nincs zárócselkvés jellege
  - a játék pszichikus szükséglet!
- A játék személyiségformáló hatásáról
- Milyen játékot vásároljunk? Olcsó vagy drága legyen? Nem járható út, ha a gyerek életszínvonalát növeljük a család életszínvonalának csökkenése által!
- Milyen játékot játszhatnak a gyerekek (szobai, szabadtéri, évszakonkénti, koronkénti stb.)
- A felnőtt szerepe.

II. osztály

1. Jutalmazás és büntetés

- Ki miért és hogyan büntet?
- Szeretet megvonásán alapuló büntetés
- Fizikai fájdalomra építő büntetés
  - Verés és következménye a szülő „tehetetlensége”
  - Munkával ne büntessünk! A büntetés időzítése. A büntetés megelőzése, tiltás.
  - Szabályok: következetesség, összhang, ne megtorló jellegű legyen, ne haragból büntessünk, hallgassuk meg az okokat is.
  - Büntetéssel nem lesz nagyobb a tekintélyünk.
  - A dicséret, jutalmazás fontossága, ösztönző hatása. Mit jutalmazunk? Ügyes viselkedést (pedagógus dicséretét, jó feleletet), erkölcsi magatartást, amit a szülő elvár gyermekétől (ezt tanulni kell)
  - Az ajándékozás más, mint a jutalom
  - Kettősségről – ellentmondásról: a szülői modell – a gyermek átveszi a szülők viselkedését (identifikáció).
- A kötelesség teljesítését ne jutalmazzuk!

2. Hogyan történik a másodikos tanulók értékelése

A helyi értékelési rend ismertetése.

III. osztály

1. Szellemi fejlődés és szociális fejlődés a korai iskoláskorban

- Szellemi fejlődés:
  - észlelő magatartás
  - emlékezetbeli teljesítmények
  - menyiség- és számfelfogás
  - fogalomalkotás és gondolkodás
- Szociális fejlődés:
  - A gyermek viszonya társaihoz, közösségéhez, tanítójához
  - A jó pajtási viszonyt elősegítő tulajdonságok,
  - A jó pajtási viszonyt gátló tulajdonságok.
  - A gyermek érzelmi és akaratú élete.
  - Szokásokról, tudatosságról.

Mert nem vagytok már gyermekek
Helga
Kamaszok

2. *Miért jelent nebeztséget az ötödik osztályba lépés?*

- heti óraszám emelkedik
- új tanárok
- új tantárgyak } más-más követelmény
- szaporodnak az írásbeli feladatok
- kifejezőképességük hiányos, problémát jelent az összefüggő szövegek megtanulása, elmondása, (gyakorolni kell!)
- munkafegyelmüket növelni kell, nem elég az egyszeri elolvasás, a *rendszeresség* fontosságáról.

Beszéljünk külön-külön az egyes tantárgyakkal kapcsolatos problémákról és a segítés módjáról.

Az ötödikes gyerekek értékelése félévkor, év végén.

Feladat az iskolával való szoros kapcsolattartás.

VI. *osztály*

1. *Problematicus esetek a nevelésben, nevelési nebeztségek*

A prepubertás, tipikus magatartásmódok. Nevelési neheztségek.

Érzelmi élet és cselekvés.

A prepubertás és a család

Szülői hibák: túlzott szigor

agyonkényeztetés

passzív nevelés (laissez faire)

hangulati elemek érvényesülése

Önállósodás kezdete, önállóság iránti szükséglet.

Gyermeki hibák:

- feladatokat nem teljesítik, csak magyarázzák
- elengedik a fülük mellett a szülők megbízásait
- látszatengedelmesség (alattomoság, színlelés, hanyagsággal párosul)
- saját felfogásuk, véleményük van mindenről, amely sokszor csak negatív
- kritikusan szemlélik szüleiket, a túlzott szigort nem kedvelik
- testvéreikkel romlik a kapcsolatuk.

Iskolához, tanáraikhoz való viszonyuk.

Kettős nevelés – iskolai, családi. Kinek higgyek? c. film bemutatása. Problematicus személyiség típusok és pedagógiai megközelítésük. Esettanulmányok, nevelési szituációk ismertetése.

2. *Munkára nevelés a családban* (Előzetes felmérés alapján)

Formáljuk a tanuló személyiségét, erkölcsi arcukat.

A játék és munka aránya. Napirend.

Mikor kezdjük a munkára nevelést? Munkafegyelem. Munkamegosztás a családban: életkornak, nemnek megfelelő, rendszeres, önálló legyen. A jól végzett munka jutalma. Dicséret, jutalom.

Közösségi munka sikeréért végzett munkáról.

Ne végezze a munkát büntetésből. Ne vegyük „semmibe”. az elvégzett munkát.

Ne csak alkalmoszerű legyen, és ne tanulás közben végeztessük.

Anya, apa egyformán követeljen. Ne pénzért! (Követelődzés!)

Türelmetlenség a lassabban végzett munkával szemben. Nyári szünetben végzett munka. A keresett pénzt a gyermek használhassa fel, de tanítsuk meg a pénz beosztására, megbecsülésére.

VII. osztály

1. Pályairányítás – pályaválasztás

Iskolán belüli lehetőségekről:

- szaktárgyi ismeretek
- szakköri tevékenység, önálló feladatok végzetése
- tanulókiértékelések fizika, kémia, technika órán
- próbakövetelmények teljesítése
- szülők, KISZ-tagok, pártoló tagok meghívása osztályfőnöki órára, hogy ott beszéljenek szakmájukról, hivatásukról.

Iskolán kívüli lehetőségekről:

- üzemlátogatás szervezése
- természetjárás, kirándulás.

Pályaalkalmasság szempontjainak ismertetése:

- fizikai állapotról
- pszichés követelmények
- érzelmi motiváltság
- akarati követelmények.

A tanulók megismerésében a szülők segíthetnek a pedagógusoknak:

- egészségi állapotáról,
- fáradékonyságáról,
- érdeklődési köréről,
- gyakorlati intelligenciájáról felvilágosítást adhatnak.

Problémák: kényelmes munkakör felé orientálnak a szülők, pénzkereseti lehetőséget részesítik előnyben
divatszalmák

A társadalom igényéről ne feledkezzünk el az egyéni igények mellett!

Filmvetítés – szakmaismertetés céljából.

2. Család és iskola a családi életre nevelésért

A szocialista jellegű család, a helyes és pozitív nevelőhatásokat biztosító családstruktúra jellemzői. A nemzeti nevelés mint a családi életre nevelés szerves része.

VIII. osztály

1. A serdülők társas kapcsolatairól, a közösségbe való beilleszkedés problémáiról (Szociometriai felmérés előzze meg)

A serdülők érdeklődési köre:

- személyek iránti érdeklődés
- szexuális érdeklődés
- irodalmi érdeklődés
- tantárgyakhoz való viszony.

A serdülő magatartása saját magával és társával szemben (keresi egyéniségét).

Tipikus magatartás az osztály keretein belül, a serdülők egymás közt. Konfliktusos mozzanatok az egyén és közösség viszonyában (koedukáció, hetvenkedés, nagyzolás, túlzás, pletykálgodás, követelőző magatartás).

A közösségi gyermek jellemzői. Közösségi érzés és magatartás.

Barátságáról. A gyermekeknek „társaságra” van szükségük. Szülők viszonya a baráti társasághoz: megfigyelik gyermeküket, velük szórakoznak, sétálnak, kirándulnak.

A társacról alkotott vélemény és az önismeret, önértékelés.

2. *Még nyolcadikos a gyerekem!*

(Félévi értékelés után)

Gyakori probléma, hogy a 8. osztályosokkal nem bírnak a nevelők, már fél-lábbal kint vannak az iskolából.

Felhívni a szülők figyelmét, hogy a tudásra később is szükség van, erre építe-nek a továbbtanulás során.

Ne engedjék meg a lazaságot.

Kirívó magatartási problémák bemutatása, nevelőkkel való tiszteletlen viselkedés eseteiről érdemes tájékoztatni a szülőket.

Vállalt funkciókat nem látják el, a követelményeket nem teljesítik.

Mozgalmi munkát nem végeznek.

Sok az indokolatlan mulasztás.

Közös erővel mit lehet tenni, mit vár az iskola a szülőktől.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM

Az általános iskolai nevelés és oktatás terve I. Okt. Min. 1978.

Cseb-Szombatby László szerk.: A családi élet mai problémái. Tankönyvkiadó, Budapest, 1980.

Gál Erzsébet-Majzik Lászlóné dr.: Korszerű nevelési módszerek az iskolában. Ságvári Endre Könyvszerkesztőség, Budapest, 1982.

Gál Erzsébet-Ortutay Zsuzsa: Családi életre nevelés a szülői házban és az iskolában. Kossuth Kiadó, Budapest, 1976.

G. Claus-H. Hiebsch: Gyermekpszichológia, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973.

Havas Ottóné szerk.: Pályaválasztási felelősök kézikönyve.

Kósáné-Járó-Kalmár: Fejlődéslelektani vizsgálatok, Tankönyvkiadó, Budapest, 1979.

Majzik Lászlóné szerk.: Szülők kislexikona, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1974.

Mérei F.-F. Várkonyi Zsuzsa: Felnöttek között, RTV-Minerva, Bp., 1980.

Millar, S.: Játékpszichológia. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1973.

Nagy Sándor szerk.: Pedagógiai Lexikon IV. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979.

Ranschburg Jenő-Popper Péter: Személyiségünk titkai, Minerva, 1978.

Ranschburg Jenő: Szülők lesznek, A családi nevelés pszichológiája az iskolás korig. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1979.

Szilágyi Vilmos: Nemi nevelés a családban. Medicina, Budapest, 1976.

Udvardi Ferencné: A szülői értekezletek anyaga az ált. iskola I-VIII. osztályában. Pályamunka, Szeged, 1974.

Vikár György: Serdülőkör: Fejlődés vagy válság? Baj van a gyermekemmel, Szerk.: F. Várkonyi Zsuzsa, Gondolat Kiadó, Bp., 1977. 62. p.